

The Diving Bell and the Butterfly

Yönetmen: Julian Schnabel

Senaryo: Ronald Harwood, Jean-Dominique Bauby (kitap)

Oyuncular: Mathieu Amalric (Jean-Do), Emmanuelle Seigner (Céline), Marie-Josée Croze (Henriette Roi)

2007/Fransa/Fransızca/112

Julian Schnabel'in sinemaya katkısı şimdilik bir elin parmaklarıyla sınırlı olsa da; *Basquiat* (*Basquiat: Şöbretin Bedeli*, 1996), *Before The Night Falls* (*Karanlıktan Önce*, 2000) ve *Miral* (2010) gibi takdir edilen ve *The Diving Bell and the Butterfly* (*Kelebek ve Dalgıç*) gibi biyografik filmlerle başarısını göstermiş; Cannes ve Altın Küre'de *The Diving Bell and the Butterfly* (*Kelebek ve Dalgıç*) filmi ile en iyi yönetmen olarak ödüllendirilerek yeteneğini taçlandırmıştır. Zira, Schnabel'in yönetmenlik becerisine, kendisinin yeni-dışavurumcu tarzı ve alışılmadığının dışındaki resimleri ve heykelleri katkı sağlamıştır. "Tabak resimleri" ismini verdiği, mimar Gaudi'nin Barselona'daki mozaikle kaplı binalarından esinlendiği dışavurumcu eserlerinde, kırılmış porselen parçalarından portreler ve imgeler yaratmış ve böylece yeni-dışavurumculuğun en önemli sanatçılarından biri olmuştur. Resimlerinde kırık yüzeyler üzerinden insan portreleri şekillendirmesi gibi, *The Diving Bell and the Butterfly* (*Kelebek ve Dalgıç*) filminde Mathieu Amalric'in canlandırdığı Jean-Do karakterini kırık porte gibi betimlemiş; karakterin hikayesini kesik kesik, bölünmüş sahneler üzerinden anlatmıştır.

Film, *Elle Dergisi*'nin editörü olan Jean-Dominique Bauby'nin gerçek hayat hikayesini anlatır ve sahnelerin büyük bölümü ana karakterin bakış açısından çekilmiştir. Felç geçiren Jean-Do'nun kırırdatabildiği tek organı sol gözüdür ve anlatıcı ancak bu gözünü kırparak dış dünya ile iletişime geçebilir. Jean-Do gözünü her kırptığında ekran da bir göz kırpması süre kadar kararmaktadır. Karakterin tek gözünden anlatılan ve kısıtlı bakış açısına sahip olan olağandışı film ile Schnabel'in dünyaya parçalanmış seramiklerden bakan eserleri arasındaki paralelligi, Schnabel de film yapım sürecini anlatırken dile getirmiştir: "Babam çok hastalanmıştı ve ölüm döşegindeydi. Ben babamın yatağının başında beklerken elime *Le The Diving Bell and the Butterfly* (*Kelebek ve Dalgıç*)'ın senaryosu ulaştı ve bana bambaşka bir yapıya sahip olan bir film yapmak için birçok parametreler sunmuş oldu. Bir ressam olarak, daha önce yaptıklarım benzeyen bir resim yapmaktan hiç hoşlanmam. Bu film in bana yepyeni bir palet sunduğunu düşündüm."¹

Film, dünyayı Jean-Do'nun görebilen tek gözünden kesik kesik aktaran anlatısı ile Jean-Do'nun kilitlenmiş, engellenmiş bedeni yüzünden gerçekleştiremediği fantezileri arasında da bir paralellik kurmak mümkündür. Jean-Do, asistanı ile birlikte olmayı, kumsalları, dağları arzular ve dışarıdaki dünya ile ilişki içinde olmayı ister. Jean-Do'nun Locked-in hastalığına tutulan bedeni adeta kilitlenmiştir ve anahtar derin bir kuyuya atılmıştır, ancak zihni hala özgürdür ve sonsuz bir düşünce ve hayal gücüne sahiptir. Konuşma terapisti, Jean-Do'nun dış dünya ile rahat iletişime geçmesi için harfleri sıralar ve sıra Jean-Do'nun kullanmak istediği harfe geldiğinde, karakter gözünü kırpar. Bu zahmetli yöntem sayesinde Jean-Do iletişim kurmakla kalmaz, aynı zamanda film ile aynı ismi taşıyan bir kitap da yazar. Kitaba ve filme başlığını veren Kelebek ve Dalgıç, Jean-Do'nun iç ve dış dünyası arasındaki çatışmayı sergiler. Kelebek, karakterin özgür ruhunu, bitmeyen hayallerini temsil eder. Jean-Do, harfleri göz kırpması ile tek tek dikte ederek uzun uğraşlar sonucu bir kitap yazmasını, kozasından yeni çıkan bir kelebeğin uçmak için kanat çırpışına benzetir. Jean-Do'yu esir alan kozası ise bedeni, yani dalgıç giysisidir. Karakter, eski-moda, metal ve ağır bir dalgıç giysisine hapsolmuş, gittikçe derinlere batmaktadır ancak kimselere sesini duyuramamaktadır. *The Diving Bell and the Butterfly* (*Kelebek ve Dalgıç*), Jean Do'nun bize ulaşmayı başaran çığlıklarıdır.

Ladin Bayurgil

(Footnotes)

¹ <http://www.drewtewksbury.com/2008/04/19/interviews-julian-schnabel-and-cast-of-diving-bell-and-the-butterfly/>